

Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili

Crynodeb Archwilio Blynyddol 2024

Dyddiad Cyhoeddi: Mai 2025

Dyma ein crynodeb archwilio ar gyfer Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili. Mae'n dangos y gwaith a gwblhawyd ers y Crynodeb Archwilio Blynyddol diwethaf, a gyhoeddwyd ym mis Mai 2024. Mae ein crynodeb archwilio yn rhan o ddyletswyddau Archwilydd Cyffredinol Cymru. Ceir rhagor o wybodaeth am y dyletswyddau hyn ar ein [gwefan](#).

Ynglŷn â'r Cyngor

Rhai o'r gwasanaethau y mae'r Cyngor yn eu darparu

Ffeithiau allweddol

Mae'r Cyngor yn cynnwys 69 o gynghorwyr sy'n cynrychioli'r pleidiau gwleidyddol canlynol:

- Llafur 45
- Plaid 18
- Annibynnol 6

Gwariodd y Cyngor £472.8 miliwn ar ddarparu gwasanaethau¹ yn ystod 2023-24².

¹ Rydym yn diffinio gwariant ar wasanaethau fel cost gwasanaethau a godir ar y gronfa gyffredinol o'r Dadansoddiad Ariannu Gwariant, namyn costau unrhyw wasanaethau a ariennir o'r Cyfrif Refeniw Tai, gan ychwanegu praeseptau, ardollau a llog ar ddyledion.

² Ffynhonnell: 2023-24 Datganiad o'r Cyfrifon

Ffeithiau allweddol

Ar 31 Mawrth 2024, roedd gan y Cyngor £135 miliwn o gronfeydd ariannol defnyddiadwy³. Mae hyn gyfwerth â 29% o wariant blynyddol y Cyngor ar wasanaethau⁴.

Mae gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili 10 o'r 10% o ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru; dyma nawfed uchaf o'r 22 o gynghorau unedol yng Nghymru⁵.

Rhagwelir y bydd poblogaeth Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili yn cynyddu 1% rhwng 2024 a 2043 o 182,400 i 185,000, gan gynnwys gostyngiad o 5% yn nifer y plant, gostyngiad o 3% yn nifer y boblogaeth oedran gweithio, a chynnydd o 20% yn nifer y bobl 65 oed a hŷn⁶.

Dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol

Gwnaethom gwblhau gwaith yn ystod 2023-24 i gyflawni'r dyletswyddau canlynol

- Archwilio'r Cyfrifon**

Bob blwyddyn, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio datganiadau ariannol y Cyngor i wneud yn siŵr y rhoddir cyfrif priodol am arian cyhoeddus.

- Gwerth am arian**

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio a yw'r Cyngor wedi sefydlu trefniadau i gael gwerth am arian am yr adnoddau y mae'n eu defnyddio, a rhaid iddo fod wedi'i argyhoeddi ei fod wedi gwneud hyn.

- Yr egwyddor datblygu cynaliadwy**

Mae angen i gyrff cyhoeddus gydymffurfio â'r ddyletswydd datblygu cynaliadwy wrth bennu eu hamcanion llesiant a chymryd camau i'w cyflawni. Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol asesu i ba raddau y maent yn gwneud hyn.

³ Rydym yn diffinio cronfeydd ariannol y gellir eu defnyddio fel cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio ar gyfer costau refeniw, lle nad yw'r pwrpas wedi'i ddiogelu gan y gyfraith. Mae hyn yn golygu cyfanswm y gronfa gyffredinol, cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi, a balansau ysgolion. Nid yw'n cynnwys cronfeydd wrth gefn Cyfrif Refeniw Tai, derbyniadau cyfalaf, na grantiau cyfalaf heb eu cymhwyso.

⁴ Ffynhonnell: 2023-24 Datganiad o'r Cyfrifon

⁵ Diffinnir ardal yn y cyd-destun hwn fel 'Ardal Cynnyrch Ehangach Is'. Ffynhonnell: Stats Cymru

⁶ Ffynhonnell: [Stats Cymru, Amcanestyniadau o'r Boblogaeth](#)

Yr hyn a ganfuom

Archwilio Cyfrifon 2023-24 Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili

Bob blwyddyn, rydym yn archwilio datganiadau ariannol y Cyngor.

I gyflawni dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol rydym yn cwblhau prosiectau penodol, ond rydym hefyd yn dibynnu ar waith archwilio arall, a gwaith cyrff rheoleiddio megis Arolygiaeth Gofal Cymru ac Estyn (yr arolygiaeth addysg). Rydym yn cymryd canfyddiadau ein gwaith archwilio i ystyriaeth wrth asesu a yw'r Cyngor wedi sefydlu trefniadau i sicrhau gwerth am arian. Caiff ein canfyddiadau a'n casgliadau eu crynhoi isod.

Ar gyfer 2023-24:

- Rhoddodd swyddog cyllid cyfrifol y Cyngor ei ddatganiad o gyfrifon wedi'i lofnodi inni ar 5 Gorffennaf 2024. Roedd hyn bum niwrnod ar ôl y dyddiad cau y cytunwyd arno, sef 30 Mehefin 2024.
- Er bod ansawdd y datganiadau drafft a gyflwynwyd i'w harchwilio yn dda ar y cyfan, roedd angen nifer sylweddol o gywiriadau archwilio.
- Paratowyd Datganiad Llywodraethu Blynnyddol ac Adroddiad Naratif y Cyngor yn unol â Chod Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) a chanllawiau perthnasol. Roeddent hefyd yn gyson â'r Datganiad o Gyfrifon a baratowyd gan y Cyngor a chyda'n gwybodaeth ni am y Cyngor.
- Gwnaethom adrodd ar ganfyddiadau ein harchwiliad i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 7 Mai 2025 ac yna i holl Aelodau'r Cyngor ar 8 Mai. Llofnodwyd y Datganiad o Gyfrifon a archwiliwyd gan y Cyngor ar 8 Mai, ac ar 9 Mai fe'i hardystiodd yr Archwilydd Cyffredinol, gyda barn archwilio ddiamod.
- Ar 9 Mai cadarnhaodd yr Archwilydd Cyffredinol hefyd fod archwiliad y Datganiad o Gyfrifon wedi'i gwblhau a'i gau. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gyfrifol am archwilio rhai hawliadau grant. Ar gyfer 2023-24 mae chwe hawliad grant sydd angen eu harchwilio, ac mae pump ohonynt wedi'u harchwilio a'u hardystio. Mae'r hawliad grant sy'n weddill (ar gyfer Eiddilwch Gwent) bron wedi'i gwblhau.
- Mae'r Archwilydd Cyffredinol hefyd yn gyfrifol am archwilio Datganiad o Gyfrifon Elusen Canolfan Gelfyddydau'r Coed Duon, y mae'r Cyngor yn ymddiriedolwr corfforaethol ar ei chyfer. Ar gyfer 2023-24 roedd angen archwiliad llawn ar Ddatganiad o Gyfrifon yr Elusen, yn unol â gofynion y Comisiwn Elusennau, gan fod ei hincwm ar gyfer y flwyddyn ariannol wedi mynd y tu hwnt i £1 miliwn am y tro cyntaf.
- Mae archwiliad llawn yn fwy helaeth na'r archwiliadau blynnyddol 'sicrwydd cyfyngedig' blaenorol. Mae'r archwiliad wrthi'n mynd rhagddo, a maes o law byddaf yn adrodd fy nghanfyddiadau i Aelodau Cabinet y Cyngor, fel y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu cyfrifon blynnyddol yr Elusen.

Adolygiad asesu risg a sicrwydd

Gwnaethom adolygu'r trefniadau a roddir ar waith gan y Cyngor i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio ei adnoddau yn unol â dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol. Defnyddir ein hasesiad hefyd i lywio ein cynllunio gwaith ar gyfer y blynyddoedd i ddod.

Gofal heb ei drefnu

Mae ein gwaith wedi ceisio archwilio a oes gan fyrdau iechyd ac awdurdodau lleol drefniadau effeithiol ar waith i sicrhau bod cleifion yn cael eu rhyddhau o'r ysbyty yn amserol.

Yn gyffredinol, canfuom er bod pwyslais clir ar wella llif cleifion yn y rhanbarth, fod nifer sylweddol o gleifion sy'n ffit yn feddygol yn dal mewn gwelyau ysbyty. Mae hyn yn parhau i gael effeithiau difrifol ar lwybrau gofal eraill y GIG ac yn creu risgiau i lesiant corfforol a meddyliol cleifion. Mae angen asesiadau mwy amserol o gleifion, dull llai gwrth risg o gynllunio ar gyfer rhyddhau a chymhwyso polisi rhyddhau yn fwy cyson. Mae heriau'r gweithlu a'r system TG yn parhau i fod yn rhwystrau allweddol y bydd angen i bartneriaid ganolbwyntio arnynt i sicrhau gwerth o'r buddsoddiadau y maent wedi'u gwneud ac i gyflawni'r gwelliannau y maent yn cydnabod sydd eu hangen.

Strategaeth Digidol

Yn ystod 2022-23, gwnaethom archwilio dull strategol y Cyngor o ymdrin â digidol, ac yn benodol i ba raddau y mae hyn wedi'i ddatblygu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy; a'i fod yn helpu i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio adnoddau'r Cyngor. Canfuom nad oes gan y Cyngor ddull strategol, costus, o ymdrin â digidol ar hyn o bryd.

Cynaliadwyedd Ariannol

Yn ystod 2024, gwnaethom adolygu cynaliadwyedd ariannol y cyngor, gan gynnwys canolbwyntio ar y camau gweithredu, y cynlluniau a'r trefniadau i bontio bylchau ariannu a mynd i'r afael â phwysau ariannol dros y tymor canolig. Gwelsom fod y Cyngor yn deall ei sefyllfa ariannol tymor canolig ac mae ganddo ddull clir ond heb ei brofi i wella ei gynaliadwyedd ariannol. Fodd bynnag, mae ei drefniadau ar gyfer adrodd a goruchwyllo, a modelu gofynion gwasanaeth yn y dyfodol yn gyfyngedig.

Trefniadau gwrth-dwyll

Yn ystod 2023-24, gwnaethom adolygu trefniadau gwrth-dwyll y Cyngor, a oedd yn edrych ar y graddau y mae gan y Cyngor drefniadau priodol ar waith i atal a chanfod twyll a sut yr oedd y Cyngor wedi ymateb i argymhellion a wnaed yn ein hadroddiad cenedlaethol cynharach, a gyhoeddwyd yn 2020. Canfuom nad oes gan y Cyngor drefniadau gwrth-dwyll priodol, sy'n ei amlygu i risgiau cynyddol o dwyll ac nid yw wedi mynd i'r afael â'n hargymhellion blaenorol yn y maes hwn.

Seiberddiogelwch - wnaethom asesu i ba raddau y mae trefniadau'r Cyngor ar gyfer seiberwydnwch yn bodloni'r 10 cam i Seiberddiogelwch a luniwyd gan y Ganolfan Seiberddiogelwch Genedlaethol (NCSC). O ystyried sensitifrwydd y pwnc hwn, rhannwyd canfyddiadau'r adolygiad hwn mewn sesiwn breifat gyda Phwyllgor Llywodraethu ac Archwilio'r Cyngor.

Adroddiadau a chynhyrchion cenedlaethol a gyhoeddwyd yn 2024

Yn ogystal â gwaith lleol ym mhob cyngor, bob blwyddyn, rydym hefyd yn cynnal astudiaethau ar draws y sector llywodraeth leol i wneud argymhellion ar gyfer gwella gwerth am arian. Gwnaethom gyhoeddi'r adroddiadau canlynol yn 2024 a allai fod yn ddefnyddiol i'r Cyngor, sydd ar gael ar ein gwefan.

Teitl yr adroddiad	Dyddiad cyhoeddi a dolen i'r adroddiad
Cynaliadwyedd Ariannol Llywodraeth Leol	<u>Rhagfyr 2024</u>
Diweddariad Offeryn Data Cynaliadwyedd Ariannol Llywodraeth Leol sydd bellach yn cynnwys data o gyfrifon drafft 2023-24	<u>Rhagfyr 2024</u>
Y Fenter Twyll Genedlaethol yng Nghymru 2022-23	<u>Hydref 2024</u>
Teithio llesol (adroddiad ac offeryn data)	<u>Medi 2024</u>
Llywodraethu Awdurdodau Tân ac Achub	<u>Medi 2024</u>
Tai fforddiadwy	<u>Medi 2024</u>
Digidol yn ôl dyluniad? – Gwersi o'n hadolygiad o strategaethau digidol ar draws cynghorau yng Nghymru	<u>Awst 2024</u>
Defnyddio gwybodaeth am berfformiad: safbwynt defnyddwyr gwasanaethau a deilliannau – Crynodeb o ganfyddiadau ein hadolygiad yng nghynghorau Cymru	<u>Gorffennaf 2024</u>
Llywodraethu Awdurdodau'r Parciau Cenedlaethol	<u>Ebrill 2024</u>

Teitl yr adroddiad	Dyddiad cyhoeddi a dolen i'r adroddiad
Cefnogi Wcreiniaid yng Nghymru	Mawrth 2024
O ymdrin â heriau wrth iddynt godi i ddiogelu at y dyfodol – yr her i wasanaethau cyhoeddus Cymru	Chwefror 2024
Cynllunio ar gyfer datblygu cynaliadwy – Adfywio tir llwyd	Ionawr 2024

Gwaith sydd yn yr arfaeth ar gyfer 2024-25

Gwnaethom hefyd fwrw golwg ar yr heriau a'r cyfleoedd allweddol sy'n wynebu'r Cyngor. Gallai'r rhain gael effaith ar allu'r Cyngor i gyflawni ei rwymedigaethau cyfreithiol mewn perthynas â'r egwyddor datblygu cynaliadwy a'r modd y mae'n defnyddio'i adnoddau.

Mae ein gwaith arfaethedig ar gyfer 2024-25 yn cynnwys:

- Asesu risg a sicrwydd
- Adolygiad o drefniadau craffu'r Cyngor
- Adolygiad dilynol o wastraff ac ailgylchu

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn annibynnol ar y llywodraeth, ac fe'i penodwyd gan Ei Mawrhydi'r Frenhines. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gwneud ei waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n fwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac i fonitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol. Caiff Swyddfa Archwilio Cymru ei dwyn i gyfrif gan y Senedd.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru, gan gynnwys awdurdodau unedol, yr heddlu, awdurdodau tân ac achub, parciau cenedlaethol a chynghorau cymuned. Mae hefyd yn cynnal astudiaethau o werth am arian mewn llywodraeth leol, yn asesu cydymffurfiaeth â'r gofynion sy'n weddill o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a gall gynnal arolygiadau arbennig dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Y tu hwnt i lywodraeth leol, yr Archwilydd Cyffredinol yw archwilydd allanol Llywodraeth Cymru a'r cyrff cyhoeddus a noddir ganddi ac sy'n gysylltiedig â hi, Comisiwn y Senedd a chyrff y Gwasanaeth Iechyd Gwladol yng Nghymru.

Archwilio Cymru yw'r enw cyfunol anstatudol ar Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n endidau cyfreithiol ar wahân, pob un â'u swyddogaethau cyfreithiol eu hunain fel y disgrifir uchod. Nid yw Archwilio Cymru yn endid cyfreithiol.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.